

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10.01.2007, sp. zn. 8 Tdo 49/2007; 8 Tdo 1557/2006

Číslo:

Právní věta:

Soud:

Datum rozhodnutí: 01.01.1970

Spisová značka:

Číslo rozhodnutí:

Číslo sešitu:

Typ rozhodnutí:

Hesla: Obhájce, Řízení proti mladistvým, Řízení proti uprchlému, Rozsudek zjednodušený

Předpisy: 141/1961 Sb. § 41 odst. 2

poslední věta

věta první 141/1961 Sb. § 265d odst. 3

§ 314d odst. 3

§ 41 odst. 4

Druh:

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 54

I. S ohledem na ustanovení § 1 odst. 3 zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, lze konat řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř. i v trestní věci mladistvého, neboť konání tohoto způsobu řízení není zákonem o soudnictví ve věcech mládeže vyloučeno (srov. § 64 odst. 1 citovaného zákona).

II. Obhájce obviněného mladistvého může podat dovolání jen v jeho zastoupení a v jeho prospěch, tedy jménem obviněného mladistvého, nikoliv svým jménem, protože není stranou ve smyslu § 12 odst. 6 tr. ř., takže ani tento obhájce nemá samostatné dovolací právo. To platí i v řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř.

III. V trestním řízení proti obviněnému mladistvému může samosoudce vyhotovit ve smyslu § 314d odst. 3 tr. ř. zjednodušený písemný rozsudek, který neobsahuje odůvodnění, jestliže se po vyhlášení rozsudku státní zástupce i obviněný mladistvý vzdali odvolání, nebo prohlášení o tom, že se vzdávají odvolání, učinili ve lhůtě, kterou jim samosoudce stanovil. Uvedenému postupu nebrání ani skutečnost, že takové prohlášení neučinil i obhájce obviněného mladistvého, ani skutečnost, že se osoby, které mohou podat proti rozsudku odvolání ve prospěch obviněného mladistvého (§ 247 odst. 2 tr. ř., § 72 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. ve znění pozdějších předpisů), odvolání nevzdaly, případně že takový obviněný neprohlásil, že si nepřejde, aby tyto osoby podaly v jeho prospěch

odvolání.

A.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2007, sp. zn. [8 Tdo 49/2007](#))

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné mladistvé V. H. podané za ni a v její prospěch obhájcem JUDr. V. D. proti usnesení Krajského soudu v Plzni, soudu pro mládež, ze dne 10. 10. 2006, sp. zn. 7 Tmo 71/2006, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Domažlicích, soudu pro mládež, pod sp. zn. 2 Tm 10/2006.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Domažlicích, soudu pro mládež, ze dne 24. července 2006, sp. zn. 2 Tm 10/2006, byla obviněná mladistvá V. H. (dále převážně jen „mladistvá“) uznána vinnou, že „dne 20. 5. 2005 v době od 10.00 hodin do 12.40 hodin v M., okres K., před orgánem Policie ČR, Okresního ředitelství, služby kriminální policie a vyšetřování, oddělení obecné kriminality Domažlice, po řádném poučení i podle § 174 tr. zák. v procesním postavení svědka uvedla, že na ní M. K. za použití násilí vykonal soulož, když na základě této výpovědi byly téhož dne zahájeny úkony trestního řízení ve věci podezření ze spáchání trestného činu proti lidské důstojnosti podle hlavy VIII. trestního zákona, když dalším šetřením ve věci bylo zjištěno, že toto se nezakládá na pravdě, a sama obviněná mladistvá při svém výslechu dne 21. 6. 2005 uvedla, že původně oznamované skutečnosti si vymyslela, neboť ji M. K. naštvál, a věc byla následně dne 30. 6. 2005 ve smyslu ustanovení § 159a odst. 1 tr. ř. odložena.“

Takto zjištěné jednání mladistvé soud prvního stupně právně posoudil jako provinění krivého obvinění podle § 174 odst. 1 tr. zák. a podle § 14 odst. 1, 2 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) (dále převážně jen „zákon č. 218/2003 Sb.“) rozhodl o podmíněném upuštění od uložení trestního opatření za současného stanovení zkušební doby v trvání jednoho roku. Uvedený rozsudek napadl za mladistvou a v její prospěch obhájce JUDr. V. D. včas podaným odvoláním, jež vymezilo důvody, které jsou i obsahem posléze podaného dovolání.

Krajský soud v Plzni, soud pro mládež, rozhodl ve veřejném zasedání konaném dne 10. 10. 2006 usnesením pod sp. zn. 7 Tmo 71/2006 tak, že „odvolání obhájce obžalované mladistvé V. H. se podle § 256 tr. ř. zamítá.“

V této souvislosti je třeba poznamenat, že proti mladistvé bylo vedeno řízení proti uprchlé podle § 302 a násl. tr. ř., a to jak v přípravném řízení, tak posléze v řízení před soudy obou stupňů. Důvodem bylo zjištění, že mladistvé se po útěku z výchovného ústavu (dne 22. 5. 2006) podařilo doručit pouze poučení o nutné obhajobě (dne 25. 7. 2006) a usnesení o zahájení trestního stíhání (dne 3. 8. 2006). Od té doby se stala pro orgány činné v trestním řízení nedosažitelnou, místo jejího pobytu se nepodařilo zjistit ani prostřednictvím příslušných státních orgánů, ani pátráním prostřednictvím televizní relace; realizován nebyl ani příkaz k zatčení mladistvé vydaný Okresním soudem v Domažlicích již dne 16. 1. 2006.

Shora citované usnesení soudu druhého stupně napadl jmenovaný obhájce za mladistvou a v její prospěch dovoláním z důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Po konstatování závěrů odvolacího soudu obsažených v odůvodnění jeho usnesení namítl, že soud druhého stupně při přezkoumání napadeného rozsudku dostatečně nezohlednil účel a základní zásady, na nichž je vystavěn zákon č. 218/2003 Sb. Poukázal na to, že citovaný zákon preferuje specifický přístup k mladistvým pachatelům a klade důraz na obnovení narušených sociálních vztahů, začlenění mladistvých pachatelů do sociálního prostředí a na předcházení jejich protiprávní činnosti; poznamenal také, že v řízení v trestních věcech mladistvých je třeba postupovat s přihlédnutím k jejich věku, zdravotnímu stavu a rozumové a mravní vyspělosti. Za vadu předchozího řízení označil jednak to, že mladistvá nebyla vyslechnuta, a dále to, že proti ní bylo vedeno řízení proti uprchlé, ač pro to nebyly splněny všechny zákonné předpoklady. Protože se posuzovaného skutku dopustila ve

věku 15 let a tří měsíců, měla být projednání své trestní věci osobně přítomna, aby mohlo být náležitě zjištěno její stanovisko k přijetí vlastní trestní odpovědnosti. Soudy proto měly po jejím pobytu intenzivněji pátrat a případně aplikovat ustanovení § 173 odst. 1 písm. a) tr. ř. o přerušení trestního stíhání. Z uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud dovoláním napadené rozhodnutí podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil v celém rozsahu a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, případně aby učinil jiné opatření směřující k vrácení věci státnímu zástupci k došetření.

Předseda senátu soudu prvního stupně postupoval v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. a opis dovolání zaslal Nejvyššímu státnímu zastupitelství v Brně k vyjádření a vyslovení souhlasu s projednáním dovolání v neveřejném zasedání. Takové případné vyjádření však Nejvyšší soud ke dni svého rozhodnutí neměl k dispozici.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci je dovolání přípustné, zda bylo podáno v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, a zda je podala osoba oprávněná.

Zatímco nebylo pochyb o tom, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a splňuje náležitosti obsahu dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř., složitější se již mohlo jevit posouzení otázky, zda bylo podáno osobou oprávněnou (to je ostatně zřejmé i z formulace výroku usnesení odvolacího soudu, který dle § 256 tr. ř. zamítl odvolání obhájce mladistvé, nikoliv odvolání samotné mladistvé). K tomu je zapotřebí uvést, že podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. dovolání může podat obviněný pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho přímo dotýká; podle odst. 2 tohoto ustanovení tak může učinit pouze prostřednictvím obhájce. Připomenout je třeba i poslední větu odst. 2 citovaného ustanovení, podle něhož, je-li obviněný zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena, může i proti vůli obviněného za něho v jeho prospěch dovolání podat též jeho zákonný zástupce a jeho obhájce.

Povinnosti a práva obhájce jsou obecně vymezeny i v ustanovení § 41 tr. ř. (podle věty první odst. 2 je obhájce oprávněn mimo jiné podávat za obviněného opravné prostředky; podle odst. 4, je-li obviněný zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena, může obhájce oprávnění uvedená v odstavcích 2 a 3 vykonávat též proti vůli obviněného). Tato ustanovení je nutné v dané věci bezeschytně aplikovat, přestože jde o mladistvou obviněnou, neboť speciální zákonná úprava představovaná zákonem č. 218/2003 Sb. zvláštní ustanovení pro dovolání obviněných mladistvých (a to ani v řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř.) neobsahuje a s výjimkou ustanovení § 44 o obhájci mladistvého, resp. § 72 o osobách oprávněných podat opravné prostředky, která však projednávanou problematiku neřeší, nemá žádné další ustanovení o povinnostech a právech obhájce mladistvého (podle § 1 odst. 3 citovaného zákona přitom platí, že pokud tento zákon nestanoví jinak, užije se na toho, kdo v době spáchání činu nepřekročil osmnáctý rok věku, obecných právních předpisů).

Je-li v dané věci z uvedeného důvodu nezbytné subsidiárně použít citovaná ustanovení obecného právního předpisu, pak je mimo jakoukoliv pochybnost, že i v řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř. obhájce obviněné mladistvé může podat dovolání jen v jejím zastoupení a v její prospěch, tedy jménem obviněné mladistvé, nikoliv jménem vlastním (arg. „... za něho v jeho prospěch ...“ v § 265d odst. 2, poslední věta, tr. ř., resp. „... za obviněného ...“ a „... proti vůli obviněného ...“ v § 41 odst. 2, věta první, odst. 4 tr. ř.).

Jinými slovy řečeno obhájce obviněné mladistvé nemá samostatné dovolací právo, a to ani v řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř., neboť zákon č. 218/2003 Sb. zvláštní ustanovení o řízení proti uprchlému ve věcech obviněných mladistvých neobsahuje; proto z důvodů výše vyložených (a s odkazem na § 1 odst. 3 citovaného zákona) je nutné i v takovém řízení použít příslušná ustanovení obecného právního předpisu.

Lze rovněž připomenout, že Nejvyšší soud v nedávné době obdobným způsobem judikoval (srov. jeho usnesení ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. [3 Tdo 294/2002](#), publikované pod č. 28/2003 Sb. rozh. trest.), byť v obecnější rovině a k odvolacímu právu obhájce; první právní věta tohoto rozhodnutí totiž zní:

„Obhájce podává odvolání vždy v zastoupení obviněného jako úkon obhajoby, nikoliv vlastním jménem, neboť není osobou se samostatným odvolacím právem ve smyslu ustanovení § 247 odst. 2 tr. ř.“ (podle první věty citovaného ustanovení jsou osobami se samostatným odvolacím právem, které mohou podat odvolání vlastním jménem a jen ve prospěch obviněného /srov. i rozhodnutí č. 51/1990 Sb.rozh.trest./ „příbuzní obžalovaného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh“).

V dané věci má zásadní význam i skutečnost, že obviněná mladistvá V. H. se narodila v roce 1990, takže osmnácti let dosáhne teprve v roce 2008. Oprávnění obhájce JUDr. V. D. podat za mladistvou (a v její prospěch) dovolání totiž trvá jen do té doby, než mladistvá dovrší osmnáctý rok věku, popř. než nabude zletilosti uzavřením manželství (§ 8 odst. 2 obč. zák.). Od okamžiku, kdy mladistvá dosáhne zletilosti (§ 8 obč. zák.), její obhájce toto oprávnění za ni již vykonávat nemůže (v této souvislosti lze připomenout i starší, stále však platné rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 5. 1975, sp. zn. [4 Tz 6/75](#), publikované pod č. 7/1976 Sb.rozh.trest.).

Protože v této trestní věci podal obhájce JUDr. V. D. dovolání za mladistvou a v její prospěch, byly výše uvedené podmínky pro závěr, že dovolání bylo podáno osobou oprávněnou ve smyslu § 265d odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. ř., splněny.

Dále proto Nejvyšší soud musel posoudit otázku, zda mladistvou uplatněný dovolací důvod lze považovat za důvod uvedený v citovaném ustanovení zákona, jehož existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem.

V rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin (resp. provinění), ačkoliv o trestný čin (resp. provinění) nejde nebo jde o jiný trestný čin (resp. provinění), než kterým byla mladistvá uznána vinnou. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedení dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., neboť tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoliv hmotně právních. Vedle vad, které se týkají posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotně právní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

V rozporu s výše uvedenými východisky však z podaného dovolání vyplývá, že mladistvá uplatnila pouze námitky, které rámec deklarovaného dovolacího důvodu zcela překračují. Tak tomu bylo v případě, jestliže dovolatelka nesouhlasila s dosud trvajícím závěrem orgánů činných v trestním řízení, že jsou splněny zákonné podmínky pro řízení proti uprchlému, a trvala na tom, že s ohledem na zásady, na nichž je založen zákon č. 218/2003 Sb., měla být ve věci za účelem zjištění jejího stanoviska k přijetí vlastní trestní odpovědnosti osobně vyslechnuta.

Takto vznesené námitky nelze hodnotit jinak než jako námitky ryze procesního charakteru, které jsou ovšem z hlediska dovolacího řízení zcela právně irelevantní. V žádném případě nejde o námitky, které by se týkaly otázky tzv. právního posouzení skutku (jímž byla mladistvá uznána vinnou), a jako takové nezakládají žádný z důvodů dovolání podle § 265b tr. ř.; proto ve vztahu k nim neexistuje zákonná povinnost Nejvyššího soudu dovolání přezkoumat (srov. též usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 1. 2004, sp. zn. II. ÚS 651/2002).

Pouze v zájmu úplnosti a instruktivnosti rozhodnutí je nutno poznamenat, že postup orgánů činných v trestním řízení, rozhodly-li se konat proti mladistvé řízení proti uprchlé, je v souladu s ustanovením § 302 a násl. tr. ř. (na tomto místě je třeba znovu připomenout již výše citované ustanovení § 1 odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb.).

Podle § 302 tr. ř. lze řízení proti uprchlému konat proti tomu, kdo se vyhýbá trestnímu řízení pobytem v cizině nebo tím, že se skrývá.

Nejvyšší soud nepochybně, že řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř. do značné míry omezuje princip spravedlivého procesu, zejména právo mladistvé účastnit se trestního řízení a osobně se obhajovat, a proto je nezbytné v souladu s čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod (dále převážně jen „Listina“) při aplikaci ustanovení o omezení základních práv a svobod šetřit jejich

podstaty a smyslu, přičemž není možno je využívat k jiným než stanoveným účelům, např. k urychlenému vyřízení věci nebo usnadnění důkazní situace. Důvody pro konání této formy řízení musí být zjištěny a soud (před fází soudního řízení ostatní orgány v trestním řízení činné) je současně povinen v průběhu celého řízení zkoumat jejich trvání; pominou-li, je třeba v řízení pokračovat podle obecných zásad (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 21. 11. 1996, sp. zn. IV. ÚS 200/96, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 6, nálezy č. 123).

Těmito obecnými zásadami se orgány činné v trestním řízení v posuzované trestní věci důsledně řídily a s námitkou dovolatelky, že nebyly splněny předpoklady pro konání řízení proti uprchlému, se ztotožnit nelze. Třebaže je nutné, aby k tomu, že se mladistvá vyhýbá trestnímu řízení tím, že se skrývá, přistoupilo i zjištění, že tak činí v úmyslu vyhýbat se trestnímu řízení. Nejvyšší soud shledal, že soudy věnovaly prokázání těchto skutečností potřebnou a náležitou pozornost a jejich závěry nebudí důvodné pochybnosti.

K osobním a rodinným poměrům mladistvé se z obsahu spisu podává, že usnesením Okresního soudu v Domažlicích ze dne 10. 9. 2004, sp. zn. Nc 320/2004, byla nad ní pro výchovné problémy spojené s častými absencemi ve škole nařízena ústavní výchova a mladistvá byla umístěna do DDÚ a Střediska výchovné péče v Plzni. Jak je patrné ze zprávy Městského úřadu v D., odboru sociálních věcí a zdravotnictví, ze dne 27. 6. 2006, o poměrech mladistvé, jmenovaná z uvedeného ústavu opakovaně utekla, a to dne 15. 8. 2004 a 17. 9. 2004. Po svém návratu byla dne 11. 11. 2004 umístěna do Dětského domova se školou M., odkud dne 22. 5. 2005 opět utekla.

Orgány činné v trestním řízení vyšly při svých úvahách o splnění podmínek pro konání řízení proti uprchlé(mu) podle § 302 a násl. tr. ř. především z výsledků šetření příslušnými orgány Policie ČR. Z těchto poznatků vyplývá, že mladistvá je nepřetržitě od 22. 5. 2005 na útěku z Domova dětí se školou v M., jehož pracovníci nemají od té doby o jejím pobytu, stejně jako členové její rodiny, žádné informace. Za účelem zjištění pobytu jmenované bylo Policií ČR vyhlášeno dne 23. 5. 2005 celostátní pátrání (uvedené pátrání bylo dne 10. 1. 2006 zveřejněno v televizním pořadu „Na stopě“), v jehož rámci bylo provedeno šetření k její osobě v místě trvalého bydliště, u rodičů a ostatních rodinných příslušníků, v romských komunitách okresu D., přičemž jeho výsledky byly negativní. Za účelem zajištění přítomnosti mladistvé u výslechu před policejním orgánem na ni vydala předsedkyně senátu Okresního soudu v Domažlicích dne 16. 1. 2006 podle § 69 odst. 1 tr. ř. příkaz k zatčení sp. zn. 0 Ntm 251/2006, neboť u mladistvé shledala důvod vazby podle § 67 písm. a) tr. ř.

Jak je dále ze spisového materiálu zřejmé, při hlavním líčení konaném dne 24. 7. 2006 pracovnice Městského úřadu v D., odboru sociálních věcí a zdravotnictví, stejně jako matka mladistvé k dotazu předsedy senátu shodně uvedly, že místo pobytu mladistvé jim není známo. Předsedkyně senátu odvolacího soudu před rozhodnutím o podaném odvolání mladistvé telefonicky opět ověřovala, zda se mladistvá nenachází ve vazbě nebo výkonu trestu odnětí svobody či zda místo jejího pobytu není známo pracovníkům Domova dětí se školou v M.; znovu si také vyžádala aktuální zprávu o poměrech mladistvé od Městského úřadu v D., z níž vyplývá, že vzhledem k dlouhodobému útěku mladistvé není možné poskytnout k její současné životní situaci žádné informace.

Se zřetelem k uvedeným skutečnostem soudy přiléhavě vyvodily, že mladistvá se skrývá v úmyslu vyhnout se trestnímu stíhání. Tomu ostatně nasvědčuje i poznatek, že mladistvá je i v tomto okamžiku stále na útěku, přičemž ani její zákonní zástupci, ani Domov dětí se školou v M. či Městský úřad v D. nemají o jejím pobytu žádné zprávy (mladistvá občas toliko telefonicky kontaktuje svoji matku a pouze jí oznámí, že je v pořádku, ale místo svého současného pobytu sdělit odmítá). Bylo rovněž zjištěno, že mladistvá se nenachází ani ve vazbě ani ve výkonu trestu.

Je evidentní, že ač mladistvá o probíhajícím trestním stíhání dobře věděla (poštovní zásilku obsahující usnesení o zahájení trestního stíhání převzala osobně dne 3. 8. 2005), iniciativu k osobní účasti na úkonech trestního řízení neprojevila. Kromě základní podmínky, tj. že se skrývá, jsou splněny i další náležitosti pro konání řízení proti uprchlému. Totožnost mladistvé je známa, takže ji není možno zaměnit s jinou osobou, byl jí ustanoven obhájce, kterému byla zákonem předepsaným způsobem doručována všechna rozhodnutí v této věci, a orgány činné v trestním řízení též rozhodly, že bude konáno řízení proti uprchlému (§ 305 tr. ř.). Lze proto uzavřít, že bylo-li přípravné řízení,

hlavní líčení u soudu prvního stupně a posléze veřejné zasedání o odvolání u odvolacího soudu konáno v nepřítomnosti mladistvé, nebyla tím porušena ani ustanovení trestního řádu o její přítomnosti, ani tím nebyly dotčeny principy, na nichž je založen zákon č. 218/2003 Sb. (srov. § 64 tohoto zákona).

V těchto souvislostech Nejvyšší soud dodává, že stávající závěry soudů obstojí i v rovině ústavněprávní. Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 9. 3. 2004, sp. zn. IV. ÚS 590/03, vyložil, že právo na obhajobu je významným a neopominutelným principem spravedlivého trestního procesu, není však možno vykládat je tak, že prostřednictvím výkonu tohoto práva by mohlo být legitimní úsilí státu nalézat spravedlnost i ve věcech trestních zcela a fakticky od počátku trestního procesu zmařeno právě tím, že by tento proces nemohl vůbec započít.

Nelze rovněž nepoznamenat, že podle § 306a tr. ř. pominou-li důvody řízení proti uprchlému, pokračuje se v trestním řízení podle obecných ustanovení, práva obviněného se tedy vrací do původního rozsahu. Právo na spravedlivý proces je zajištěno možností požadovat opětné provedení důkazů a provedením těchto důkazů; není-li to možné, přečtou se protokoly o provedení těchto důkazů a obviněnému se umožní, aby se k nim vyjádřil. Trestní řád též umožňuje opětné provedení hlavního líčení, jestliže pominou důvody pro řízení proti uprchlému až po vynesení pravomocného odsuzujícího rozsudku, přičemž jedinou podmínkou je podání návrhu odsouzeným do osmi dnů od doručení pravomocného odsuzujícího rozsudku (§ 306a tr. ř.).

Zbývá proto uzavřít, že řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř. lze konat i v trestní věci obviněného mladistvého.

Z těchto důvodů (§ 265i odst. 2 tr. ř.) Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl, aniž postupoval podle § 265i odst. 3 tr. ř. a přezkoumával napadené rozhodnutí a řízení mu předcházející. Přitom je nutné uvést, že takový aplikační postup nezasáhl do základních práv mladistvé, a není proto ani v rozporu s nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 180/03 a I. ÚS 55/04, v nichž tento soud vyslovil výhrady k extenzivnímu výkladu § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. ze strany Nejvyššího soudu.

Své rozhodnutí Nejvyšší soud učinil v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

B.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 1. 2007, sp. zn. [8 Tdo 1557/2006](#))

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného ml. M. S. podané za něho a v jeho prospěch obhájcem Mgr. R. G. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě, soudu pro mládež, ze dne 4. 8. 2006, sp. zn. 4 Tmo 207/2006, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Karviné – pobočka v Havířově, soudu pro mládež, pod sp. zn. 104 Tm 21/2006.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Karviné – pobočka v Havířově, soudu pro mládež, ze dne 12. 6. 2006, sp. zn. 104 Tm 21/2006, byl obviněný mladistvý M. S. uznán vinným, že „dne 1. 8. 2004 v odpoledních hodinách v O. – P., okres K., v zastavárně zastavil oproti vyplacení 1200 Kč herní konzolu S s příslušenstvím, kterou si téhož dne v poledních hodinách vypůjčil od D. B., čímž mu způsobil škodu ve výši 5810 Kč“. Takto zjištěné jednání obviněného mladistvého (dále převážně jen „mladistvý“) soud prvního stupně právně posoudil jako provinění zpronevěry dle § 248 odst. 1 tr. zák. a podle téhož ustanovení za použití § 45 odst. 1, 2, § 45a odst. 1, 2 tr. zák. a § 26 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 218/2003 Sb.“), mu uložil trestní opatření obecně prospěšných prací ve výměře 80 hodin. V této souvislosti je třeba poznamenat, že soud prvního stupně ve věci vyhotovil zjednodušený písemný rozsudek podle § 314d odst. 3 tr. ř., neboť po jeho vyhlášení se státní zástupce a obviněný mladistvý vzdali práva odvolání (tato okolnost spolu s odkazem na citované ustanovení trestního řádu

je v písemném vyhotovení rozsudku zmíněna).

Uvedený rozsudek napadl včas podaným odvoláním obhájce mladistvého Mgr. R. G. Učinil tak v přesvědčení, že je podává „využívaje svého samostatného odvolacího práva“, a vymezil je důvody, které jsou i obsahem posléze podaného dovolání.

Krajský soud v Ostravě, soud pro mládež, rozhodl ve veřejném zasedání konaném dne 4. 8. 2006 usnesením pod sp. zn. 4 Tmo 207/2006 tak, že „podle § 256 tr. ř. se odvolání obhájce obžalovaného ml. M. S. – Mgr. R. G. zamítá“. Už z tohoto výroku je zřejmé, že jmenovanému obhájci přiznal samostatné odvolací právo. Že tak učinil nesprávně, bude ještě v dalším textu tohoto usnesení vysvětleno.

Citované usnesení odvolacího soudu ve spojení s rozsudkem soudu prvního stupně napadl obhájce mladistvého Mgr. R. G. dovoláním. Učinil tak opět v přesvědčení, že je podává „využívaje svého samostatného dovolacího práva“, a uplatnil v něm dovolací důvod obsažený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.; za vadu označil to, že soud druhého stupně zamítl podané odvolání, aniž byly splněny procesní podmínky pro takové rozhodnutí.

Dovolatel soustředil své výhrady stejně jako v odvolacím řízení vůči postupu soudu prvního stupně, vydal-li ve věci zjednodušený písemný rozsudek – ten považoval z důvodu absence odůvodnění za objektivně nepřezkoumatelný, neboť nelze zjistit, jaké skutkové a právní závěry soud na základě provedeného dokazování učinil a jakými úvahami se řídil. S poukazem na čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále převážně jen „Listina“), zakotvující právo na spravedlivý proces, trval na tom, že jako obhájce mladistvého disponoval samostatným odvolacím právem, které mohl uplatnit bez ohledu na postoj mladistvého. Z toho dovozoval, že pokud odvolání podal, soud prvního stupně nemohl přistoupit k vyhotovení zjednodušeného písemného rozsudku, neboť tak znemožnil odvolacímu soudu přezkoumat jeho skutkové a právní závěry.

Závěrem svého podání obhájce mladistvého navrhl, aby Nejvyšší soud dovoláním napadená rozhodnutí zrušil a věc přikázal soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

Podané dovolání soud prvního stupně předložil ve smyslu § 265h odst. 2 tr. ř. Nejvyššímu státnímu zastupitelství v Brně. Jeho případné vyjádření a vyslovení souhlasu s projednáním věci v neveřejném zasedání neměl Nejvyšší soud ke dni svého rozhodnutí k dispozici.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) musel nejprve zaměřit pozornost na posouzení otázek, zda dovolání v této trestní věci je podle § 265a tr. ř. přípustné, zda bylo podáno osobou oprávněnou (§ 265d tr. ř.), v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e tr. ř.), a zda splňuje náležitosti obsahu dovolání podle § 265f tr. ř. Zatímco nebylo pochyb o tom, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a splňuje náležitosti obsahu dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř., složitější se již mohlo jevit posouzení otázky, zda bylo podáno osobou oprávněnou.

Podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. dovolání může podat obviněný pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho přímo dotýká; podle odst. 2 tohoto ustanovení tak může učinit pouze prostřednictvím obhájce. Připomenout je třeba i poslední větu odst. 3 citovaného ustanovení, podle něhož, je-li obviněný zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena, může i proti vůli obviněného za něho v jeho prospěch dovolání podat též jeho zákonný zástupce a jeho obhájce. Povinnosti a práva obhájce jsou obecně vymezeny i v ustanovení § 41 tr. ř. (podle odst. 2, věty první, je obhájce oprávněn mimo jiné podávat za obviněného opravné prostředky; podle odst. 4, je-li obviněný zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena, může obhájce oprávnění uvedená v odstavcích 2 a 3 vykonávat též proti vůli obviněného).

Tato ustanovení je zapotřebí v dané věci bezezbytku aplikovat, přestože jde o mladistvého obviněného, neboť speciální zákonná úprava představovaná zákonem č. 218/2003 Sb. zvláštní ustanovení pro dovolání obviněných mladistvých neobsahuje a s výjimkou ustanovení § 44 o obhájci mladistvého, resp. § 72 o osobách oprávněných podat opravné prostředky, která však projednávanou problematiku neřeší, nemá žádné další ustanovení o povinnostech a právech obhájce mladistvého (podle § 1 odst. 3 citovaného zákona přitom platí, že pokud tento zákon nestanoví jinak, užije se na

toho, kdo v době spáchání činu nepřekročil osmnáctý rok věku, obecných právních předpisů).

Je-li v dané věci z uvedeného důvodu nezbytné subsidiárně použít citovaná ustanovení obecného právního předpisu, pak je mimo jakoukoliv pochybnost, že obhájce obviněného mladistvého může podat dovolání jen v jeho zastoupení a v jeho prospěch, tedy jménem obviněného mladistvého, nikoliv jménem vlastním (arg. „... za něho v jeho prospěch ...“ v § 265d odst. 3, poslední věta, tr. ř., resp. „... za obviněného ...“ a „... proti vůli obviněného ...“ v § 41 odst. 2, věta první, odst. 4 tr. ř.). Jinými slovy – ani obhájce obviněného mladistvého nemá samostatné dovolací právo.

Obdobným způsobem Nejvyšší soud v nedávné době ostatně judikoval (srov. jeho usnesení ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. [3 Tdo 294/2002](#), publikované pod č. 28/2003 Sb.rozh.trest.), byť v obecnější rovině a k odvolacímu právu obhájce; první právní věta tohoto rozhodnutí totiž zní: „Obhájce podává odvolání vždy v zastoupení obviněného jako úkon obhajoby, nikoliv vlastním jménem, neboť není osobou se samostatným odvolacím právem ve smyslu ustanovení § 247 odst. 2 tr. ř.“ (podle první věty citovaného ustanovení jsou osobami se samostatným odvolacím právem, které mohou podat odvolání vlastním jménem a jen ve prospěch obviněného /srov. i rozhodnutí č. 51/1990 Sb.rozh.trest./ „příbuzní obžalovaného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh“).

V dané věci má zásadní význam i skutečnost, že obviněný mladistvý M. S. se narodil v roce 1989, takže osmnácti let dosáhne teprve v roce 2007. Oprávnění obhájce obviněného mladistvého podat za něho (a v jeho prospěch) dovolání totiž trvá jen do té doby, než mladistvý dovrší osmnáctý rok věku, popř. než nabude zletilosti uzavřením manželství (§ 8 odst. 2 obč. zák.). Od okamžiku, kdy mladistvý dosáhne zletilosti (§ 8 obč. zák.), jeho obhájce toto oprávnění za něho již vykonávat nemůže (v této souvislosti lze připomenout i starší, stále však platné rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 12. 5. 1975, sp. zn. [4 Tz 6/75](#), publikované pod č. 7/1976 Sb.rozh.trest.).

V zájmu úplnosti je vhodné poznamenat, že nesprávný právní názor obhájce obviněného mladistvého o jeho samostatném odvolacím a posléze i dovolacím právu (pokud jde o jím podané odvolání neodůvodněně akceptovaný odvolacím soudem) byl zřejmě ovlivněn dvěma usneseními soudů druhého stupně publikovanými v časopise Soudní rozhledy č. 2/1995, str. 35 a č. 3/1997, str. 74. Nejvyšší soud České republiky z důvodů výše vyložených se s názory tam rozvedenými neztotožňuje a naopak má stejné pochybnosti, jež o správnosti prvního z uvedených rozhodnutí vyslovili autoři Komentáře k trestnímu řádu (srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck 2005. 1027 s., poznámka 1 pod čarou).

Z výše uvedených důvodů je tedy zřejmé, že obhájce obviněného mladistvého nemohl podat dovolání proti rozsudku soudu prvního stupně svým vlastním jménem, resp. „využívaje svého samostatného dovolacího práva“ (pokud by Nejvyšší soud takovému názoru obhájce přisvědčil, musel by postupovat podle § 265i odst. 1 písm. c/ tr. ř. a odmítnout jím dovolání jako podané osobou neoprávněnou“).

Nejvyšší soud České republiky naopak dospěl k závěru, že jde o dovolání obviněného mladistvého M. S. podané za něho a v jeho prospěch obhájcem Mgr. R. G., tedy o dovolání podané osobou oprávněnou ve smyslu ustanovení § 265d odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. ř.

Po tomto závěru Nejvyšší soud musel dále posoudit otázku, zda dovolací důvod uplatněný dovolatelem v jeho mimořádném opravném prostředku lze považovat za důvod uvedený v ustanovení § 265b tr. ř., jehož existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem.

K tomu je nejprve třeba upozornit na vymezení obsahu dovolání v ustanovení § 265f odst. 1, 2 tr. ř. a zejména v ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř., z něhož vyplývá, že z hlediska § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. nepostačuje pouhé formální uvedení některého z důvodů vymezených v § 265b odst. 1 písm. a) až 1) tr. ř. odkazem na toto zákonné ustanovení, ale tento důvod musí být také skutečně v podaném dovolání tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem spatřovány v napadeném rozhodnutí.

Pokud jde o důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. 1) tr. ř., lze dovolání podat, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené

zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

V posuzované věci je patrné, že k zamítnutí ani odmítnutí odvolání obhájce mladistvého nedošlo z procesních důvodů, tj. podle § 253 odst. 1 tr. ř., resp. podle § 253 odst. 3 tr. ř., a proto se na daný případ nevztahuje ta část ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., která je vyjádřena dikcí „bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku ...“, aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí.”

Odvolání obhájce mladistvého bylo naopak zamítnuto (z důvodů shora vyložených nesprávně, neboť mělo být zamítnuto odvolání samotného obviněného mladistvého) poté, co odvolací soud na jeho podkladě meritorně přezkoumal napadený rozsudek soudu prvního stupně. Dovolání je v tomto případě možné podat, jen byl-li v řízení napadenému rozhodnutí předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

Je třeba uvést, že ač dovolatel v souladu s touto podmínkou nepostupoval a na žádný z důvodů dovolání, tak jak jsou vymezeny v citovaném ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř., ve svém mimořádném opravném prostředku přímo neodkázal, Nejvyšší soud přesto zkoumal, zda jeho dovolací námitky některému z důvodů dovolání taxativně vyjmenovaných v uvedeném zákonném ustanovení přece jen obsahově neodpovídají. Shledal však, že uplatněné výhrady pod žádný ze zákonných důvodů dovolání podle § 265b tr. ř. podřadit nelze.

Dovolací argumentace mladistvého byla soustředěna v námitku, že soud prvního stupně vyhotovil zjednodušený písemný rozsudek podle § 314d odst. 3 tr. ř., třebaže v posuzovaném případě nebyly pro takový postup naplněny veškeré zákonné předpoklady, a nápravu nezjednal následně ani odvolací soud; měl za to, že tímto postupem soudů bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny.

Se zřetelem na takto vytýkané vady je evidentní, že dovolatel uplatnil pouze námitky ryze procesního charakteru, jež jsou ovšem z hlediska dovolacího řízení zcela irelevantní, neboť obsahově stojí mimo rámec všech důvodů dovolání taxativně vyjmenovaných v ustanovení § 265b odst. 1, 2 tr. ř. (v úvahu nepřípadá ani dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř., neboť dovolatel nenamítl absenci některého z výroků napadených rozhodnutí, ale brojil výhradně proti absenci odůvodnění odsuzujícího rozsudku).

Protože obviněný neoznačil žádnou vadu, která by odpovídala některému z dovolacích důvodů podle § 265b tr. ř., neexistuje ani zákonná povinnost Nejvyššího soudu dovolání přezkoumat (srov. též usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 1. 2004, sp. zn. II. ÚS 651/2002).

Pouze v zájmu úplnosti a instruktivnosti rozhodnutí je nutno poznamenat, že vyhotovil-li soud prvního stupně v posuzované trestní věci zjednodušený písemný rozsudek, jednalo se o postup, který je v naprostém souladu s ustanovením § 314d odst. 3 tr. ř.

Také toto ustanovení je třeba v dané věci aplikovat, přestože jde o mladistvého obviněného. Ani v tomto případě totiž speciální zákonná úprava (zákon č. 218/2003 Sb.) neobsahuje zvláštní ustanovení pro postup samosoudce při vyhotovení zjednodušeného písemného rozsudku; proto je nutné subsidiárně použít citované ustanovení obecného právního předpisu (srov. § 1 odst. 3 citovaného zákona).

Podle § 314d odst. 3 tr. ř. platí, že jestliže se po vyhlášení rozsudku státní zástupce i obviněný vzdali odvolání nebo prohlášení o tom, že se vzdávají odvolání, učinili ve lhůtě, kterou jim samosoudce stanovil, může samosoudce vyhotovit zjednodušený písemný rozsudek, který neobsahuje odůvodnění. A právě o takovou situaci se v této trestní věci jednalo, neboť z protokolu o hlavním líčení vyplývá, že po vyhlášení rozsudku, vysvětlení jeho významu a poučení o opravných prostředcích se mladistvý, jeho otec jakožto zákonný zástupce a státní zástupce výslovně vzdali práva odvolání (přítomný obhájce mladistvého prohlásil, že si „ponechává lhůtu“).

Trestní řád ve shora citovaném (ani jiném) ustanovení nevyžaduje, aby se pro účely možnosti vyhotovení zjednodušeného písemného rozsudku musel vzdát práva odvolání i obhájce obviněného (v dané věci mladistvého). Stejně tak nevyžaduje, aby se pro takovou možnost vzdaly práva odvolání i osoby, které mohou podat proti rozsudku odvolání ve prospěch obviněného mladistvého (§ 247 odst.

2 tr. ř., § 72 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb.), případně aby takový obviněný prohlásil, že si nepřeje, aby tyto osoby podaly odvolání v jeho prospěch.

Na druhé straně trestní řád nevylučuje, aby proti zjednodušenému písemnému rozsudku podaly odvolání jiné oprávněné osoby než obviněný a státní zástupce. Jestliže takové osoby (případně jen některá z nich) takové odvolání podají, nemůže být vyhotovení zjednodušeného písemného rozsudku překážkou přezkoumání rozsudku v odvolacím řízení.

Odvolací soud musí v takovém případě vycházet při přezkoumání důvodnosti odvolání z důkazů obsažených ve spise (to ostatně musí učinit vždy, přezkoumává-li rozsudek a řízení mu předcházející podle § 254 odst. 1 až 4 tr. ř.).

Tento závěr, obsažený i v dřívější judikatuře (srov. rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. 9. 1983, sp. zn. [1 Tz 36/83](#), publikované pod č. 34/1984 Sb.rozh.trest.), má platnost i v současné době.

Je tomu tak tím spíše, že podle současné právní úpravy a převažující soudní praxe je o hlavním líčení nejen sepsán protokol (§ 55, § 56, § 57 tr. ř.), ale jeho průběh je zachycen i na zvukový záznam (§ 55a tr. ř., § 55b tr. ř.). Tak tomu bylo i v dané věci (technický nosič záznamu je součástí spisu, uložen pod položkou č. 879/2006), takže odvolací soud (ale případně i obhájce mladistvého) měl možnost seznámit se i s důvody, které vedly soud prvního stupně k vyhlášení odsuzujícího rozsudku, pouhým přehráním tohoto zvukového záznamu.

Z uvedených důvodů nelze dovolateli přisvědčit ani v jeho tvrzení o porušení práva mladistvého na spravedlivý proces, tak jak je zakotveno v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Toto právo totiž nelze vykládat tak, že garantuje úspěch v řízení či zaručuje právo na rozhodnutí, jež odpovídá představám obhájce mladistvého, resp. samotného mladistvého.

Uvedeným základním právem je toliko zajišťováno právo na spravedlivé soudní řízení, v němž se uplatní všechny zásady soudního rozhodování podle zákona v souladu s ústavními principy (srov. např. usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 681/04). Tyto předpoklady přitom byly v posuzované věci naplněny.

Zbývá proto uzavřít, že také v trestním řízení proti obviněnému mladistvému může samosoudce vyhotovit ve smyslu § 314d odst. 3 tr. ř. zjednodušený písemný rozsudek, který neobsahuje odůvodnění, jestliže se po vyhlášení rozsudku státní zástupce i obviněný mladistvý vzdali odvolání nebo prohlásení o tom, že se vzdávají odvolání, učinili ve lhůtě, kterou jim samosoudce stanovil.

Uvedenému postupu nebrání ani skutečnost, že takové prohlášení neučinil i obhájce obviněného mladistvého, ani skutečnost, že se osoby, které mohou podat proti rozsudku odvolání ve prospěch obviněného mladistvého (§ 247 odst. 2 tr. ř., § 72 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb.), odvolání nevzdaly, případně že takový obviněný neprohlásil, že si nepřeje, aby tyto osoby podaly v jeho prospěch odvolání.

Z těchto jen stručně uvedených důvodů (§ 265i odst. 2 tr. ř.) Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl, aniž postupoval podle § 265i odst. 3 tr. ř. a přezkoumával napadené rozhodnutí a řízení mu předcházející. Přitom je nutné uvést, že takový aplikační postup nezasáhl do základních práv mladistvého, a není proto ani v rozporu s nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 180/03 a I. ÚS 55/04, v nichž tento soud vyslovil výhrady k extenzivnímu výkladu § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. ze strany Nejvyššího soudu.

Své rozhodnutí Nejvyšší soud učinil v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.